

# بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در بین گروه سنی

۴۰ - ۶۰ ساله شهر همدان

خدیدجه حیدری<sup>۱</sup>، سعید شریفی رهنمو<sup>۲</sup>

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۱/۲۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۸/۲۰

## چکیده

پژوهش حاضر با هدف شناسایی عوامل اجتماعی مؤثر بر امنیت اجتماعی در بین گروه سنی ۴۰-۶۰ ساله شهر همدان انجام پذیرفت. در این پژوهش، از روش تحقیق همبستگی استفاده شده است. جامعه آماری این پژوهش، گروه سنی ۴۰ - ۶۰ ساله شهر همدان می‌باشند که از طریق نمونه‌گیری خوشه‌ای و با استفاده از جدول کرجسی و مورگان تعداد نمونه‌ها ۳۸۴ نفر انتخاب گردیدند. در این پژوهش، جهت جمع‌آوری داده‌های موردنیاز از پرسشنامه محقق‌ساخته احساس امنیت اجتماعی استفاده شده است که برای تعیین روایی آن از روایی محتوایی و همچنین برای به دست آوردن پایایی آن از ضریب آلفای کرونباخ بهره گرفته شده است که مقدار آن در پرسشنامه مذکور ۰/۸۱ محاسبه گردید. در این پژوهش، جهت آزمون فرضیه‌ها از شاخص‌های آمار توصیفی و استنباطی نظیر میانگین، درصد، آزمون کالموگروف-اسمیرنف، آزمون T تک گروهی و آزمون همبستگی پیرسون در محیط نرم افزار SPSS استفاده شده است. نتایج آزمون آماری T تک گروهی نشان دهنده آن است که میزان امنیت اجتماعی در مردان ۳/۷۶ و در زنان ۳/۱۹ درصد بوده که این نتیجه بیانگر بالا بودن احساس امنیت بیشتر در مردان نسبت به زنان می‌باشد. همچنین، نتایج آزمون همبستگی پیرسون نشان‌دهنده آن است که متغیرهای جنس، محل سکونت، میزان گرایش به مشارکت در تأمین امنیت، اعتماد اجتماعی و پایگاه اجتماعی - اقتصادی با میزان احساس امنیت اجتماعی گروه سنی موردنظر رابطه معناداری دارند.

**واژگان کلیدی:** امنیت، امنیت اجتماعی، اعتماد اجتماعی، پایگاه اجتماعی - اقتصادی

۱- کارشناسی ارشد علوم اجتماعی، دانشگاه پیام نور (نویسنده مسؤل) khadijeh.heidari1395@gmail

۲- کارشناسی ارشد مطالعات برنامه‌درسی، دانشگاه بوعلی‌سینا، همدان

## مقدمه

امنیت<sup>۱</sup> جزو عناصر اصلی سازنده زندگی اجتماعی شناخته می‌شود و به نحوی شاید بتوان گفت اولین نهادهای اجتماعی در پاسخ به این نیاز شکل گرفته‌اند لارونی<sup>۲</sup> (۱۹۴۰) امنیت را عبارت از تضمین رفاه آتی و جان مورز<sup>۳</sup> (۱۹۹۸) رهایی نسبی از تهدیدات زیان بخش می‌داند. در دیدگاه سنتی، امنیت صرفاً به معنای حصول شرایط فردی، گروهی و اجتماعی است که عاری از خشونت و پرخاشگری باشد. در نگرش نوین، با توجه به تجمع انسان‌ها در شهرها و پیچیدگی‌های خاصی که این مسأله به وجود آورد، عوامل تأثیر بر امنیت نیز متنوع‌تر شده‌اند و هر نوع تأمین اجتماعی و هر نوع مصونیت انسان در برابر آسیب‌های اجتماعی و حتی آسیب‌های جسمی و بیماری‌ها در زمره موضوع امور امنیتی قرار می‌گیرد (هزار جریبی و همکاران، ۱۳۹۳: ۳) که پایداری شهرها سؤالی اساسی و حیاتی برای جوامع معاصر است (برندزکمب<sup>۴</sup>، ۲۰۰۶: ۲۲۵).

شلوغی محله‌های زندگی، جابه‌جایی زیاد محل سکونت و در نتیجه نبود امکان ایجاد روابط پایدار همگی می‌توانند امنیت افراد را تحت تأثیر قرار دهند به صورتی که امروزه احساس ناامنی و ترس از جرم در مناطق شهری به خصوص مناطق حاشیه‌نشین که از ناپایداری بسیار بالاتری برخوردار است، تبدیل به یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های افراد شده است (عریضی، ۱۳۹۱: ۹۲).

امنیت از دو عنصر اصلی تهدید و فرصت برخوردار است و برقراری امنیت منوط به رهایی نسبی از تهدیدها و بهره‌گیری مناسب از فرصت‌هاست (صدیق سروستانی، ۱۳۸۲: ۴). همچنین امنیت دارای دو بعد عینی (فقدان تهدید در برابر ارزش‌های کسب شده) و ذهنی (فقدان ترس از تهدید از حمله علیه ارزش‌ها) است. فضاهای شهری بستر زندگی و

1-Security

2-Laroni

3-John Moores

4-brandscomb

فعالیت شهروندان است. هر چه میزان توسعه یافتگی یک جامعه بیشتر باشد، ضریب احساس امنیت اجتماعی نیز افزایش می‌یابد و به موازات آن نرخ جرم، جنایت و آسیب‌های اجتماعی کاهش می‌یابد. امروزه مسأله آسیب‌های اجتماعی در مناطق شهری به یکی از منابع «احساس ناامنی» در بین مردم تبدیل شده است، چرا که میزان آسیب‌های اجتماعی در نواحی مختلف شهرها در حال افزایش بوده و همچنین تشدید این آسیب‌ها با هر دلیل و علتی، راه را برای وقوع بحران‌های شهری و کاهش احساس امنیت در این مناطق هموار می‌کند. بنابراین، امنیت به‌عنوان یکی از نیازهای اساسی جامعه بشری، از دیرباز تاکنون مورد توجه دولت‌ها و ملت‌های بسیاری بوده است. بی‌تردید هیچ عنصری برای پیشرفت، توسعه و تکامل و همچنین شکوفایی استعدادها مهم‌تر از عنصر امنیت و تأمین آرامش لازم در جامعه نیست. هرگونه توسعه اجتماعی، خلاقیت و فعالیت ارزشمند، بدون امنیت امکان‌پذیر نخواهد بود (شعبان پور، ۱۳۸۸: ۲۵). تردیدی نیست که امنیت، ضروری‌ترین عامل ساختار یک جامعه‌ی سالم است و به تبع آن، کاهش امنیت، سبب ایجاد زلزله، آشفته‌گی، اضطراب، نگرانی و درهم ریختگی اوضاع سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی خواهد بود و در شغل، تحصیل، روابط اجتماعی و خانوادگی اثر خواهد گذاشت (سلماسی، ۱۳۹۵: ۱۲). آنچه مسلم است، امنیت به‌عنوان یک پدیده اجتماعی مستقل مورد توجه قرار نداشته است و در ذیل موضوعاتی چون؛ همبستگی، تعادل، یگانگی و ... قرار گرفته است، اما به‌دنبال مسائلی مانند؛ تجزیه طلبی‌های قومی، خشونت‌های فرقه‌ای، قاچاق کلان و سازمان یافته مواد مخدر و اعتیاد، بیکاری و فقر توجه به زمینه‌های اجتماعی امنیت‌زا و امنیت‌زدا برای جامعه ضرورت یافت و تحقق امنیت در قالب مناسبات اجتماعی - افراد، گروه‌ها و نهادها مورد توجه قرار گرفت. بنابراین نگرشی متفاوت به امنیت چه از لحاظ پاسخگویی به پرسش‌های علمی و چه از نظر پاسخ به نیازهای اجتماعی و ایجاد تعامل و وفاق نسبی بین اندیشمندان اجتماعی، مردم و مسؤولان

نهادهای رسمی و غیررسمی در جهت حل آنها و هموار کردن مسیر توسعه جامعه ضرورت و اهمیت زیادی دارد. طرح و شناسایی جامعه شناختی امنیت، مستلزم تشخیص و تعیین جایگاه امنیت در رویکردهای جامعه شناسانه است و همچنین تعامل و تبادل نظر صحیح و مناسب با اندیشمندان مطالعات امنیتی خواهد بود. آنچه در این تحقیق مورد بررسی قرار گرفته نه خود امنیت، بلکه گرایش و احساس امنیت می باشد که این دو متفاوت از یکدیگرند. به طوریکه ممکن است در جامعه ای امنیت وجود داشته باشد، ولی افراد در آن جامعه احساس امنیت نکنند. بنابراین گاهی ممکن است ناامنی هایی در جامعه وجود داشته باشد، ولی مردم احساس امنیت کنند، زمانی نیز موارد و مصادیق ایجاد ناامنی کم است، اما مردم احساس ناامنی می کنند (پور مؤذن، ۱۳۸۳: ۴۹).

بنابراین، بر اساس نکات مطرح شده، احساس امنیت اجتماعی پدیده ای چند بعدی است و عوامل متعددی نیز می تواند آن را تحت تأثیر قرار دهد. از جمله، سرمایه اجتماعی ساکنان، فقر، ویژگی های جمعیت شناختی (نظیر سن، جنسیت، میزان تحصیلات) وجود آسیب های مختلف اجتماعی، مشارکت اجتماعی ساکنین منطقه، احساس محرومیت که در مناطق کم برخوردار نظیر؛ مناطق حاشیه نشین حاکم است و همچنین نگرش ساکنان منطقه به ارگان های نظارتی و مدیریتی نظیر پلیس. بنابراین، تأمین امنیت در شهرهای امروزی یکی از مؤلفه های اصلی اداره امور شهری است. احساس امنیت اجتماعی شامل چندین بعد مهم است که عبارتند از؛ احساس امنیت جانی، امنیت مالی و امنیت فکری. مناطق شهری به دلیل تفاوت در میزان برخورداری از مواهب شهری و احساس تفاوت و تبعیض، دچار میزان بالایی از احساس محرومیت و فراموش شدنی متفاوتی هستند که متأسفانه توسط مدیریت شهری مورد توجه کافی قرار نگرفته است و چنین اقداماتی باعث احساس امنیت متفاوتی در بین شهروندان گشته است. لذا پژوهش حاضر به همین منظور و در گرایش به مطالعه میزان احساس امنیت مردان و زنان، میزان مشارکت شهروندان در تأمین امنیت و نیز امنیت محل سکونت بر احساس امنیت اجتماعی گروه

سنی مورد نظر صورت گرفته است. بنابراین، در رابطه با این موضوع پژوهش‌های متعددی با عناوین مختلف انجام گرفته است که در ادامه به چند مورد از مهم‌ترین آن‌ها اشاره می‌شود:

مرادی (۱۳۹۷) در پژوهشی به بررسی نقش مشارکت شهروندان در تأمین احساس امنیت اجتماعی به این نتیجه دست یافت که بین میزان مشارکت شهروندان و احساس امنیت اجتماعی همبستگی بالایی وجود دارد، چراکه هرچه قدر مشارکت اجتماعی شهروندان بالا باشد؛ در نتیجه میزان همبستگی و احساس امنیت بالا خواهد بود.

پریزاد (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان احساس امنیت اجتماعی و عوامل مرتبط با آن در بین جوانان ۱۵-۲۹ ساله استان آذربایجان شرقی، به این نتیجه دست یافت که همبستگی مستقیم و معناداری بین متغیرهای اعتماد نهادی، احساس محرومیت نسبی و بی‌سازمانی اجتماعی با احساس امنیت اجتماعی وجود دارد.

انتظاری (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان «احساس امنیت اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن» با تأکید بر نقش پلیس (مورد مطالعه شهر نور) به این نتیجه دست یافت که متغیرهای مشارکت اجتماعی، اعتماد اجتماعی، نگرش به عملکرد نیروی پلیس و پایگاه اقتصادی - اجتماعی با متغیر وابسته یعنی احساس امنیت اجتماعی رابطه مستقیمی وجود دارد.

ابراهیم‌زاده (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان «احساس امنیت شهروندان و عملکرد پلیس (مورد مطالعه زاهدان)» به این نتیجه دست یافت که علی‌رغم اینکه بین رفتار حرفه‌ای پلیس با احساس امنیت رابطه معناداری وجود ندارد، با این همه، توانمندی و فعالیت اجتماعی پلیس رابطه مستقیمی با افزایش احساس امنیت در میان شهروندان زاهدانی دارد.

مختاری (۱۳۹۱) در پژوهشی با عنوان «بررسی عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در شهر یاسوج» به این نتیجه دست یافت که رابطه مستقیم و معناداری بین پایگاه اجتماعی - اقتصادی، اعتماد اجتماعی، میزان دینداری، نگرش مثبت

به عملکرد پلیس و میزان احساس امنیت اجتماعی وجود دارد. به عبارتی، بین متغیرها، اعتماد اجتماعی با ۳۲ درصد بیشترین سهم را در تبیین احساس امنیت اجتماعی داشته است.

نادری (۱۳۸۸) در پژوهشی با عنوان «بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و احساس امنیت در شهر اردبیل» به این نتیجه رسیدند که هر چه میزان سرمایه اجتماعی در جامعه بیشتر باشد به همان میزان احساس امنیت نیز بیشتر خواهد بود و در تحلیل نهایی، شاخص اعتماد اجتماعی بیشترین میزان همبستگی را با احساس امنیت اجتماعی نشان داده است. از میان مشخصات فردی جنسیت، وضعیت اشتغال، هزینه‌های ماهیانه خانوار و منطقه محل سکونت در میزان احساس امنیت اجتماعی به صورت معناداری اثرگذار بوده‌اند.

نبوی و حسین‌زاده (۱۳۸۸) در پژوهشی با عنوان «بررسی تأثیر پایگاه اجتماعی اقتصادی و هویت قومی بر احساس امنیت اجتماعی» به این نتیجه رسیدند که متغیرهای پایگاه اقتصادی-اجتماعی و هویت ملی، تأثیر مستقیم و متغیرهای احساس محرومیت نسبی و احساس بی‌قدرتی، اثر معکوسی بر احساس امنیت اجتماعی افراد داشته است. به علاوه متغیرهای هویت قومی و جنسیت، به ترتیب بر احساس امنیت جانی و احساس امنیت مالی افراد اثرگذار بوده‌اند.

شاو<sup>۱</sup> (۲۰۱۶) در پژوهشی تحت عنوان «تئوری‌های بی‌سازمانی اجتماعی» به این نتیجه دست یافت که احساس امنیت اجتماعی به دلیل وجود آسیب‌های اجتماعی در مناطق شهری در سطح پایینی قرار دارد به عبارتی می‌توان گفت که بین میزان آسیب‌ها و احساس امنیت شهروندان رابطه معناداری مشاهده می‌شود.

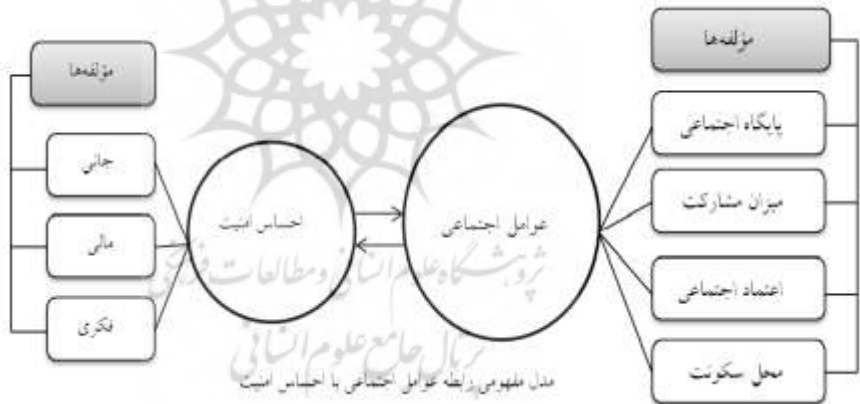
وب و ویلس<sup>۲</sup> (۲۰۱۵) در پژوهشی تحت عنوان «رفاه ذهنی و احساس امنیت» به این نتیجه دست یافت که احساس امنیت اجتماعی در کاهش آسیب‌های اجتماعی و روانی، تأثیر بالایی دارد و همچنین این رابطه در صورت متقابل خود نیز برقرار می‌باشد.

---

1-Shaw

2-Webb & Wills

کراین (۲۰۱۴) در پژوهشی تحت عنوان «زیست‌پذیری، ناامنی، سرمایه اجتماعی و اعتماد در حکومت محلی» به این نتیجه دست یافت که رابطه قوی بین سرمایه اجتماعی و اعتماد با احساس امنیت اجتماعی شهروندان وجود دارد، به عبارتی نوع سرمایه اجتماعی و اعتمادی که وجود داشته باشد باعث پایین آمدن یا مطلوب شدن احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان می‌گردد. براین اساس، در یک جمع‌بندی از پیشینه‌ها می‌توان گفت که متغیرهای مانند جنسیت، پایگاه طبقاتی و محل سکونت بر احساس امنیت شهروندان تأثیر معناداری دارند، لیکن نوآوری این پژوهش نسبت به پژوهش‌های قبلی متمرکز بودن بر تمامی متغیرهای تأثیرگذار در یک ابزار بوده است. بنابراین، سؤال اصلی این پژوهش عبارت است از این که، چه عوامل اجتماعی بر احساس امنیت اجتماعی در بین گروه سنی ۴۰ - ۶۰ سال، شهر همدان مؤثر است؟



## اهداف پژوهش

### هدف کلی

شناسایی میزان احساس امنیت اجتماعی در بین گروه سنی ۴۰ - ۶۰ ساله شهر همدان.

شناسایی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در بین گروه سنی ۴۰ - ۶۰ ساله شهر همدان.

## سؤالات پژوهش

### سؤال اصلی

میزان احساس امنیت اجتماعی در بین گروه سنی ۴۰ - ۶۰ ساله شهر همدان چقدر است؟

### فرضیه‌های پژوهش

۱. بین پایگاه اجتماعی - اقتصادی و احساس امنیت اجتماعی گروه سنی ۴۰ - ۶۰ ساله شهر همدان رابطه وجود دارد.
۲. بین میزان مشارکت در تأمین امنیت و احساس امنیت اجتماعی گروه سنی ۴۰ - ۶۰ ساله شهر همدان رابطه وجود دارد.
۳. بین اعتماد اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی گروه سنی ۴۰ - ۶۰ ساله شهر همدان رابطه وجود دارد.
۴. بین محل سکونت و احساس امنیت اجتماعی گروه سنی ۴۰ - ۶۰ ساله شهر همدان رابطه وجود دارد.

### روش پژوهش

در این پژوهش، از روش تحقیق همبستگی استفاده شده است. پژوهش همبستگی روشی است که قصد آن کشف و روشن ساختن روابط بین متغیرها از یک گروه مورد آزمودنی به صورت ضریب همبستگی می‌باشد. لذا جامعه آماری این پژوهش افراد ۴۰ - ۶۰ ساله شهر همدان می‌باشند که برای تعیین حجم نمونه از این جامعه با استفاده از جدول کرجسی و مورگان و از طریق روش نمونه‌گیری خوشه‌ای ۳۸۴ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب شدند و در ادامه برای جمع‌آوری داده‌های موردنیاز از یک پرسشنامه محقق‌ساخته (احساس امنیت اجتماعی) استفاده شده است که برای تعیین روایی آن از روایی محتوایی و همچنین برای به‌دست آوردن پایایی پرسشنامه مذکور با استفاده از



آلفای کرونباخ ۰/۸۱ محاسبه گردید و در ادامه، داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از شاخص‌های آمار توصیفی و استنباطی نظیر؛ میانگین، درصد، آزمون کالموگروف-اسمیرنف، آزمون T تک گروهی و آزمون همبستگی پیرسون در محیط نرم افزار spss تجزیه و تحلیل گردید.

### یافته‌ها

در این بخش با استفاده از روش‌های آمار توصیفی و آمار استنباطی مناسب، داده‌های جمع‌آوری شده مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد.

### پاسخگویان بر حسب جنسیت

جدول شماره ۱ مشخصات جنسیتی پاسخگویان

جنسیت	فراوانی	درصد
مرد	۲۱۶	۵۶/۲۵
زن	۱۶۸	۴۳/۷۵
جمع	۳۸۴	۱۰۰

یافته‌های جدول شماره (۱) نشان می‌دهد که ۵۶/۲۵ درصد را مردان و ۴۳/۷۵ درصد را زنان تشکیل می‌دهند.

پاسخگویان بر حسب سن

جدول شماره ۲ مشخصات سنی پاسخگویان

سن	فراوانی	درصد
۴۰ سال	۲۷	۶/۷۵
۴۱ سال	۲۲	۵/۵
۴۲ سال	۹۸	۲۴/۵
۴۳ سال	۴۵	۱۱/۲۵
۴۴ سال	۲۳	۵/۷۵
بالاتر از ۴۵ سال	۱۶۹	۴۴/۰۱
جمع	۳۸۴	۱۰۰

جدول شماره (۲) مشخصات سنی پاسخگویان را نشان می‌دهد که مطابق یافته‌ها، بیشتر پاسخگویان؛ یعنی ۴۴/۰۱ درصد بالاتر از ۴۵ سال دارند.

پیش فرض استفاده از آزمون‌های آماری پارامتریک

جدول شماره (۳) نتیجه آزمون کالموگروف-اسمیرونوف برای نرمال بودن توزیع داده‌ها

متغیر	تعداد	Z مقادیر	سطح معناداری
احساس امنیت اجتماعی	۳۸۴	۱/۱۷	۰/۱۵
امنیت جانی	۳۸۴	۱/۱۹	۰/۰۸۹
امنیت مالی	۳۸۴	۱/۱۳	۰/۱۴
امنیت فکری	۳۸۴	۰/۹۸۷	۰/۱۹

آزمون کالموگروف- اسمیرونوف نشان داد که متغیرهای پژوهش از توزیع نرمالی برخوردار است و با فرض قرار داشتن متغیر در مقیاس فاصله‌ای می‌توان آمار پارامتریک را جهت تحلیل به کاربرد. بنابراین، با توجه به نتایج آزمون کالموگروف- اسمیرونوف در جدول (۳) می‌توان اظهار نمود که توزیع داده‌ها نرمال می‌باشند؛ زیرا سطح معناداری مقادیر  $Z$  آن بزرگتر از  $0/05$  می‌باشد ( $p/05$ ). بنابراین، نتیجه گرفته می‌شود که از آزمون‌های پارامتریک برای تحلیل سؤال‌های پژوهش می‌توان استفاده کرد.

**سؤال اصلی:** میزان احساس امنیت اجتماعی در بین گروه سنی ۴۰ - ۶۰ ساله شهر همدان چقدر است؟

جدول ۴ میزان احساس امنیت اجتماعی در بین گروه سنی ۴۰ - ۶۰ ساله شهر همدان با استفاده از آزمون

تک گروهی<sup>۲</sup>

شاخص متغیر	میانگین مشاهده شده		انحراف استاندارد	میانگین مقدار آماره درجه سطح معناداری	
	آزادی	t		آزادی	t
امنیت اجتماعی	۳/۲۵	۰/۶۱	۳	۸/۵۷	۴۹۹
امنیت جانی	۳/۱۶	۰/۷۷	۳	۵/۲۰	۴۹۹
امنیت مالی	۳/۳۵	۰/۷۷	۳	۱۱/۳۲	۴۹۹
امنیت فکری	۳/۲۶	۰/۷۳	۳	۷/۷۸	۴۹۹

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی  
رتال جامع علوم انسانی

تک جدول ۵ میزان احساس امنیت اجتماعی در بین مردان و زنان ۴۰ - ۶۰ ساله شهر همدان با استفاده از آزمون گروهی

جنس	تعداد	میانگین مشاهده شده	درجه آزادی	سطح معناداری	میانگین آماری
زن	۱۶۸	۳/۷۶	۲۹۲/۵	۰/۰۰۰۱	۳
مرد	۲۱۶	۳/۱۹			

\* در سطح ۰/۰۵ معنادار است. \*\* در سطح ۰/۰۱ معنادار است

نتایج آزمون T تک گروهی در جدول (۳) نشان می‌دهد؛ میانگین احساس امنیت اجتماعی در بین گروه سنی ۴۰ - ۶۰ ساله شهر همدان ۳/۲۵ با انحراف معیار ۰/۶۱ به دست آمده است که از میانگین آماری (۳) بزرگتر است و این تفاوت در سطح ۰/۰۱ معنادار است؛ زیرا ( $p < ۰/۰۱$ ). بنابراین، با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان گفت که میزان احساس امنیت اجتماعی در بین گروه سنی ۴۰ - ۶۰ ساله شهر همدان بالاتر از حد متوسط (۳) است. همچنین، میانگین مؤلفه امنیت جانی ۳/۱۶ با انحراف معیار ۰/۷۷، امنیت مالی ۳/۳۵ با انحراف معیار ۰/۷۷، امنیت فکری ۳/۲۶ با انحراف معیار ۰/۷۳ که از میانگین آماری (۳) بزرگتر هستند و این تفاوت‌ها در سطح ۰/۰۵ معنادار است؛ زیرا ( $p < ۰/۰۵$ ) بنابراین با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان گفت که میزان احساس امنیت اجتماعی در بین گروه سنی ۴۰ - ۶۰ ساله شهر همدان در هر یک از مؤلفه‌های نامبرده بالاتر از حد متوسط (۳) است. همچنین نتایج جدول (۴) نشان می‌دهد؛ میانگین احساس امنیت اجتماعی در بین مردان ۳/۷۶ و در زنان ۳/۱۹ می‌باشد که تفاوت معناداری بین میزان احساس امنیت در بین زنان و مردان وجود دارد.

فرضیه اول: بین پایگاه اجتماعی - اقتصادی با احساس امنیت اجتماعی گروه سنی ۴۰ - ۶۰ ساله شهر همدان رابطه وجود دارد.

جدول شماره ۶ بررسی رابطه بین پایگاه اجتماعی- اقتصادی با احساس امنیت اجتماعی گروه سنی ۴۰-۶۰ ساله شهر همدان با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون:

رابطه متغیرها	تعداد	ضریب همبستگی	سطح معناداری
رابطه پایگاه اجتماعی- اقتصادی و احساس امنیت اجتماعی	۳۸۴	۰/۳۳۶	**۰/۰۴۷

\* در سطح ۰/۰۵ معنادار است. \*\* در سطح ۰/۰۱ معنادار است.

نتایج آزمون همبستگی پیرسون در جدول (۵) نشان داد که با توجه به سطح معناداری به- دست آمده ۰/۰۴۷ کمتر از  $\alpha(=0/05)$  است این فرضیه پذیرفته می‌شود. یعنی پایگاه اجتماعی- اقتصادی با احساس امنیت رابطه معناداری دارند و با توجه به مثبت بودن ضریب همبستگی می‌توان نتیجه گرفت با بالا رفتن پایگاه اجتماعی- اقتصادی افراد، احساس امنیت آن‌ها افزایش پیدا می‌کند. همین‌طور، میزان همبستگی ۰/۳۳۶ که همبستگی نسبتاً بالایی را نشان می‌دهد.

**فرضیه دوم:** بین میزان مشارکت در تأمین امنیت با احساس امنیت اجتماعی گروه سنی ۴۰-۶۰ ساله شهر همدان رابطه وجود دارد.

جدول شماره ۷ بررسی رابطه بین میزان مشارکت در تأمین امنیت با احساس امنیت اجتماعی گروه سنی ۴۰-۶۰ ساله شهر همدان با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون:

رابطه متغیرها	تعداد	ضریب همبستگی	سطح معناداری
رابطه میزان مشارکت در تأمین امنیت با احساس امنیت	۳۸۴	۰/۳۲۲	**۰/۰۱۲

\* در سطح ۰/۰۵ معنادار است. \*\* در سطح ۰/۰۱ معنادار است.

نتایج آزمون همبستگی پیرسون در جدول (۶) نشان داد که با توجه به سطح معناداری به- دست آمده برای این فرضیه ۰/۰۱۲ است و با توجه به این که مقدار به دست آمده از ۰/۰۵ کمتر است، بنابراین رابطه میزان گرایش به مشارکت در تأمین امنیت با احساس

امنیت اجتماعی تأیید می‌شود. مقدار ضریب همبستگی به دست آمده برای این فرضیه ۰/۳۲۲ است که نشان دهنده شدت رابطه متوسط بین این دو متغیر است و جهت مستقیم یعنی با افزایش میزان گرایش به مشارکت افراد در تأمین امنیت، میزان احساس امنیت آنان نیز افزایش می‌یابد.

فرضیه سوم: بین اعتماد اجتماعی بر احساس امنیت اجتماعی گروه سنی ۴۰ - ۶۰ ساله شهر همدان رابطه وجود دارد.

جدول شماره ۸ بررسی رابطه بین اعتماد اجتماعی بر احساس امنیت اجتماعی گروه سنی ۴۰ - ۶۰ ساله شهر همدان با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون:

رابطه متغیرها	تعداد	ضریب همبستگی	سطح معناداری
رابطه اعتماد اجتماعی با احساس امنیت اجتماعی	۳۸۴	۰/۲۰۶	**۰/۰۲۱

\* در سطح ۰/۰۵ معنادار است. \*\* در سطح ۰/۰۱ معنادار است.

نتایج آزمون همبستگی پیرسون در جدول (۷) نشان داد همان‌طور که مشخص است در این فرضیه نیز با توجه به سطح معناداری به دست آمده ۰/۰۲۱ مورد تأیید قرار می‌گیرد. یعنی بین میزان اعتماد اجتماعی با احساس امنیت رابطه معناداری وجود دارد. بنابراین با توجه به مستقیم بودن جهت این رابطه مشخص می‌شود که با افزایش میزان اعتماد اجتماعی افراد، احساس امنیت اجتماعی آنان نیز افزایش پیدا می‌کند.

فرضیه چهارم: بین محل سکونت با احساس امنیت اجتماعی گروه سنی ۴۰ - ۶۰ ساله شهر همدان رابطه وجود دارد.

جدول شماره ۹ بررسی رابطه بین محل سکونت با احساس امنیت اجتماعی گروه سنی ۴۰ - ۶۰ ساله شهر همدان با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون:

رابطه متغیرها	تعداد	ضریب همبستگی	سطح معناداری
رابطه محل سکونت با احساس امنیت اجتماعی	۳۸۴	۰/۹۲۱	**۰/۰۸

\* در سطح ۰/۰۵ معنادار است. \*\* در سطح ۰/۰۱ معنادار است.

نتایج آزمون همبستگی پیرسون در جدول (۸) نشان داد همان‌طور که مشخص است در این فرضیه نیز با توجه به سطح معناداری به دست آمده  $0/08$  مورد تأیید قرار می‌گیرد. یعنی بین میزان امنیت محل سکونت با احساس امنیت رابطه معناداری وجود دارد. ضریب همبستگی به دست آمده عدد  $0/921$  را نشان می‌دهد که نشان دهنده همبستگی نسبتاً بالایی است. بنابراین، با توجه به مستقیم بودن جهت این رابطه مشخص می‌شود که با افزایش میزان امنیت محل سکونت، احساس امنیت اجتماعی آنان نیز افزایش پیدا می‌کند.

### بحث و نتیجه‌گیری

احساس امنیت اجتماعی، از موقعیت و جایگاه برجسته‌ای در کشور برخوردار است که دستیابی و پایدارسازی آن نیازمند مقدمات و زمینه‌های پیچیده‌ای بوده و آسیب‌پذیری یا زوال آن نیز، معلول زمینه‌ها و عوامل متفاوتی است. اهمیت مطالعه درباره عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی نیز از آنجا ناشی می‌شود که بدون شناخت عوامل مؤثر و مرتبط با احساس ایمنی در افراد، تأمین امنیت اجتماعی و نظم عمومی در سطح جوامع امکان‌پذیر نخواهد شد. پس، شناخت این عوامل در ایجاد احساس امنیت اجتماعی، از پیش شرط‌های اساسی در جهت ارتقای سطح امنیت اجتماعی می‌باشد. بنابراین، هدف از پژوهش حاضر بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در بین گروه سنی ۴۰-۶۰ ساله شهر همدان بود که نتایج پژوهش حاضر نشان دهنده آن است؛ میزان امنیت اجتماعی در مردان  $3/76$  و در زنان  $3/19$  درصد بوده که نتایج حاصله از آزمون‌های انجام گرفته مشخص کرد که از نظر میزان احساس امنیت اجتماعی بین دو جنس تفاوت معناداری مشاهده شده است، به این صورت که مردان از احساس امنیت بالاتری نسبت به زنان برخوردارند و همچنین طبق فرضیه اول؛ رابطه بین پایگاه اجتماعی-اقتصادی با احساس اجتماعی تأیید شد؛ به این صورت که با بالارفتن پایگاه اجتماعی-اقتصادی افراد، احساس امنیت آن‌ها افزایش پیدا می‌کند. طبق فرضیه دوم، بین میزان گرایش به مشارکت

در تأمین امنیت با میزان احساس امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد؛ چراکه این فرضیه نشان دهنده شدت رابطه متوسط بین این دو متغیر است و جهت مستقیم یعنی با افزایش میزان گرایش به مشارکت افراد در تأمین امنیت، میزان احساس امنیت آنان نیز افزایش می‌یابد. بنابراین، اهمیت دادن به تعاملات نیروهای خلاق مردمی، تخصصی کردن حوزه‌های عمل و ساختارهای پلیس، حضور اجتماعی آن‌ها در متن جامعه و مشارکت مردم در ایجاد، حفظ و گسترش امنیت از برجسته‌ترین نکات این دیدگاه‌های تفسیری است. پس برقراری اصل نظم و امنیت اجتماعی برعهده مردم و فرهنگ جامعه است و در این راستا مشارکت مردمی و تنظیم روابط و تعامل با پلیس از مهم‌ترین اصول در تحقق امنیت در جامعه است. طبق فرضیه سوم، با افزایش میزان اعتماد اجتماعی افراد، احساس امنیت اجتماعی آنان نیز بیشتر می‌شود. در سراسر مبادلات و روابط اجتماعی، اعتماد همچون روان کننده‌ای چرخ‌های کنش اجتماعی را راحت‌تر به حرکت در می‌آورد. بر این مبنا می‌توان گفت چون اعتماد، تسهیل‌گر روابط اجتماعی است، پس عامل مهمی در تعیین نظم اجتماعی نیز می‌باشد. در صورت وجود اعتماد میان افراد و اجتماعات، روابط میان اعضای خانواده، دوستان، همسایگان، همکاران و به‌طور کلی اعضای جامعه، روابطی مؤثرتر خواهد بود. در حالی که عدم وجود اعتماد با رفتارهایی چون؛ اعمال خشونت، نابهنجاری، جرم و ... همراه خواهد بود. طبق فرضیه چهارم؛ بین میزان امنیت محل سکونت بر احساس امنیت اجتماعی شهروندان رابطه کاملاً معناداری وجود دارد پس با توجه به مستقیم بودن جهت این رابطه مشخص می‌شود که با افزایش میزان امنیت محل سکونت، احساس امنیت اجتماعی آنان نیز افزایش پیدا می‌کند، که این موضوع با نتایج پژوهش‌های پریزاد (۱۳۹۴)، انتظاری (۱۳۹۴)، مختاری (۱۳۹۱)، شاو (۲۰۱۶)، کراین (۲۰۱۴) و وب و ویلس (۲۰۱۵) هم‌سو می‌باشد. بنابراین در انتها براساس تأییدیه‌های که از فرضیه‌های مطرح شده به وجود آمد در ذیل پیشنهادهاتی در راستای بهبود موضوع مطرح شده ارائه می‌گردد.



تقویت حضور پلیس در نقاط نزاع خیز به صورت مقطعی (افزایش گشت زنی در محلات و منلاطق نزاع گر) و دائمی (دایر کردن ایستگاه های انتظامی سیار و کانکس های پلیس در محلات و چهار راه ها).

استفاده از دوربین های مدار بسته در مکان های جرم خیز.

تهیه و تولید کتابچه راهنمای جرم که بهترین شیوه ها و تجربیات موجود در مورد تبادل اخبار و اطلاعات و رویه اثربخش جمع آوری اطلاعات مردمی را معرفی نماید. می توان این امر را در مناطق حاشیه نشین که اطلاع رسانی محلی جزو منابع اصلی پلیس است اعمال نمود.

کم نمودن فاصله طبقاتی در جامعه به ویژه در بعد اقتصادی.

ایجاد حلقه های همبستگی بین نهادهای متولی و حفظ امنیت با مردم به ویژه پلیس از طریق پایگاه های مردمی چون بسیج، مساجد، شوراها و ... .  
مشارکت پلیس با مدارس و مساجد در آموزش افراد در مواجهه با مشکلات و محافظت شخصی

تقویت فعالیت رسانه ها به خصوص صدا و سیما و افزایش و ارتقای نظام آموزشی در مسیر ارتقای آگاهی عمومی و آموزش به مردم به ویژه زنان و کودکان هنگام برخورد با افراد خلاف کار.

حضور گشت های پیاده پلیس به منظور جلوگیری از تجمع معتادین.

## منابع

- ابراهیم‌زاده، عیسی، یاری، منیر، فراهانی، راضیه، صحرايي، احمد(۱۳۹۲). احساس امنیت شهروندان و عملکرد پلیس (مورد مطالعه شهر زاهدان)، فصلنامه پژوهش‌های انتظام اجتماعی، ۵(۷)، ۳۶-۷.
- انتظاری، علی، اسدپور، عهدیه و کاظم احمدی آهنگ(۱۳۹۴). احساس امنیت اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن با تأکید بر نقش پلیس (مورد مطالعه: شهر نور)، فصلنامه انتظام اجتماعی، ۷(۴)، ۳۴-۷.
- پریزاد بنام، شیدا، اسلامی بناب، رضا، محمدپور، ابراهیم(۱۳۹۴)، احساس امنیت اجتماعی و عوامل مرتبط با آن، فصلنامه دانش انتظامی آذربایجان شرقی، ۴(۱۹)، ۳۳-۱.
- پورمؤذن، محمدهادی(۱۳۸۳) نگاهی به آسیب‌شناسی امنیت ملی، فصلنامه مطالعات دفاعی استراتژیک، ۱(۱)، ۳۲-۵۸.
- سرمد، زهره، بازرگان، عباس، حجازی، زهرا. (۱۳۹۷). روش‌های تحقیق در علوم رفتاری، تهران، آگه.
- شعبان‌پور، موسی(۱۳۸۸). جامعه‌شناسی قدرت و امنیت درآمدی بر شناسایی تهدیدها و فرصت‌های قدرت‌های قوی و ضعیف، تهران: نشر اجا.
- صدیق سروستانی، رحمت الله، ۱۳۸۲، به هنجار نظم و نابهنجار رفتار، فصلنامه دانش انتظامی، ۱(۱)، ۵۳-۳۷.
- عریضی، فروغ السادات، محمدی، اصغر، ساسان، گل‌نسا (۱۳۹۱): رابطه ویژگی‌های اجتماعی و فردی زنان بر احساس امنیت آنان در اماکن عمومی شهر بندرعباس، فصلنامه مطالعات شهری، ۲(۴)، ۹۱-۱۱۰.
- کلمنتس، کوین. (۱۳۸۴) به سوی جامعه‌شناس امنیت، ترجمه محمد قاسمی، تهران: فصلنامه مطالعات راهبردی، ۹(۲۴)، ۵۶-۸۲.
- گروسی، سعیده، میرزایی، جلال و احسان شاهرخی(۱۳۸۶)، بررسی رابطه اجتماعی و احساس امنیت (مطالعه موردی دانشجویان دختر دانشگاه آزاد جیرفت)، فصلنامه دانش انتظامی، ۹(۲)، ۶۳-۸۷.
- گیدنز، آنتونی(۱۳۷۷). پیامدهای مدرنیته، ترجمه: محسن ثلاثی، تهران: نشر مرکز.
- مختاری، مریم، بلالی، اسماعیل، میرفردی، اصغر، حسینی اخگر، (۱۳۹۱) بررسی عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در شهر یاسوج، پژوهش راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، ۱(۲)، ۳۴-۵۹.
- نبوی، سید عبدالحسین و علی حسین‌زاده (۱۳۷۸) بررسی تأثیر پایگاه اجتماعی - اقتصادی و هویت قومی بر احساس امنیت اجتماعی، فصلنامه دانش انتظامی، ۱۰(۲)، ۶۳-۸۴.

هزارجریبی، جعفر، کشوری چرمی، مصطفی، فاروقی، الهام. (۱۳۹۳). بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن (مطالعه موردی شهر تهران)، فصلنامه برنامه ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، ۸(۲۰)، ۱-۴۲.

هابرماس، یورگن (۱۳۸۰)، بحران مشروعیت: تئوری دولت سرمایه‌داری مدرن، ترجمه: جهانگیر معینی، تهران: گام نو.

Bilgin, Pinar. 2003. Invidual and Societal Dimensions of Security. Bilkent University Turket, Department of International Relation, International Studies review 5.203-222.

Schneier, b.(2008). The Psychology of Security, In S. Vandenay (Ed):Africacypt, Germany: Spring-Verlad Berlin Heidelberg.

Shaw, Clifford R, McKay, Henry, D., 2012 he social disorganization theory. Center for Spatially Integrated Social Science, Retrieved from [www.csiss.org/classics/content/66](http://www.csiss.org/classics/content/66).

Vuetic, S. 2002. Traditional versus societal security and the role of securitization, Toronto: Free University of Berlin and York University.

Webb, D. & Wills, E. 2012. Subjective well- being and security. London: Springer.